TORNISTER

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

TORNISTER to w tradycji szkolnej jeden z nieodłącznych atrybutów ucznia. Słownikowa definicja TORNISTRA ma postać ‘czworokątna, usztywniona torba z rzemykami, przystosowana do noszenia na plecach’. TORNISTER był najpierw sprzętem wojskowym – skórzanym, kanciastym plecakiem noszonym przez żołnierzy. Powstał z potrzeby chwili: najemne wojsko nie nosiło zapasów ze sobą i często łupiło co się da, dopiero powstanie w połowie XVII wieku pierwszych stałych, zawodowych sił zbrojnych stworzyło potrzebę wyposażenia żołnierzy w plecaki, w których mogliby nosić ze sobą amunicję, niezbędną odzież, koc, płachtę namiotową i prowiant. Amunicja pozostała w wojskowych TORNISTRACH do czasów współczesnych, a prowiant – w postaci pajdy chleba – trafił do TORNISTRÓW szkolnych, przejętych na początku XIX w. przez uczniów (najpierw szkół męskich).
W wygodniejszym od teczki szkolnym TORNISTRZE obok jedzenia znalazło się też oczywiście miejsce na książki i zeszyty. Jedna z teorii tłumaczących pochodzenie tego wyrazu – ta najprostsza – głosi, że TORNISTER wraz z nazwą zapożyczyliśmy z niemczyzny. Bardziej rozbudowana, a przy tym spopularyzowana w Internecie, hipoteza pochodzenia nazwy wywodzi ją z greki okresu wczesnego średniowiecza: słowo τάνιστρον [tánistron], które miałoby oznaczać ‘sakwy na żywność wożone przez jeźdźców’, skontaminowane z późniejszym greckim κανίσκιον [kaniskion] ‘koszyczek’ i przefiltrowane przez języki Czechów i Słowaków, miałoby w taki sposób trafić w XVIII wieku do niemieckiego, i to od razu do leksyki wojskowej. Sęk w tym, że słowa τάνιστρον próżno szukać w słownikach (podobno – jak twierdzi autor tej teorii – jest w jednym: wydanym po niemiecku „Podręcznym słowniku języka greckiego” z 1914 r.)...